Nagyvárad, 1901. VII. évfolyam 155. szám. Csütörtök, julius 11.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ... 16 kor.
Negyedévre ... 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ... 20 kor.
Negyedévre ... 5 «
Vidékre postán szállitva:
Egész évre ... 24 kor.
Negyedévre ... 6 «

TISZÁNTÚL
POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 3.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, julius 10.

Kontinentális rendszer.

(K. Ö.) Lehetséges-e az olyan vámpolitika, mely az amerikai vámpolitikával szemben sikerrel felvegye a harczot?

A közép-európai vámunió kérdésének felvetése óta ez a kérdés folyton foglalkoztatja a közgazdasági közvéleményt. A közép-európai vámunióból nem lett semmi. Németország politikai és közgazdasági preponderenciája a szövetkezni akaró államok féltékenykedését hivta ki, aminthogy tényleg Németországnak lett volna legtöbb haszna az unióból. Mert Oroszország ki lévén zárva az unióból, a közép-európai államok Németország hatalmi sulyát egyszerüen elviselni kénytelenek lettek volna. Egyébként is az érdekellentétek a közép-európai államok gazdasági egyesülését lehetetlenné teszik.

Amerika versenye azonban folyton növekedik. A nyerstermények versenye mellé most az iparczikkek versenye szegődött. A nyerstermelés pusztulását szó nélkül türtük, de már az ipar veszélyeztetését tűrni nem akarjuk. A merkantilizmus és a nemzetközi mozgó tőke legsajátabb érdekei vannak itt koczkára téve, hát kell, hogy nemzetközileg védekezzünk az amerikai verseny ellen. Németország kezdte a nagy dobot verni. Ha már nem lett semmi a közép-európai vámunióból, hát próbálkozzunk meg a kontinentális rendszerrel. A kontinens Amerika vámpolitikájára feleljen hasonló vámpolitikával, mely a Dingley-bill rendelkezéseit hatástalanná teheti. Közös erővel kell Európának Amerika ellen védekeznie, mert nincs Európában állam, mely a tengerentúli verseny miatt ne szenvedne. A mi sikerült Napóleonnak, miért ne sikerülhetne most is.

Elhiszem, hogy vannak államok, melyek tetszéssel fogadják ezt a tervet és melyek a kontinentális rendszer révén megszabadulnának a nagy ellenféltől. Ezen államok közt első sorban Németország emlitendő, mely gazdasági fejlődésében csak Amerikában birja ellensulyozóját. A gazdasági ellenfelet a nyakáról lerázni, a kontinentális rendszernek volna hivatása.

Csakhogy a kik igy okoskodnak, két dologról megfeledkeznek. Először az érdekellentétek nem engedik meg, hogy a kontinens államai azonos gazdasági politikát folytassanak, ha pedig ez nem lehetséges, akkor feleslegessé válik minden megegyezés. Másodszor nem szabad megfeledkeznünk Oroszország és Angolországról. Angolország már is kijelentette, hogy esze ágában sincsen a kontinentális rendszer hivévé szegődni. Ugy az anyaország, mint a gyarmatok, még azon esetre is, ha ez a terv sikerülne, a miben nem hisznek, nyitva maradnak Amerika előtt. Angolországnak ez az állásfoglalása érthető. Amerikából sokkal olcsóbban kapja az élelmiszereket, mint a kontinens államaiból. Már pedig a kontinentális rendszer következtében a nyerstermelés jövedelme emelkednék, a mi legkevésbbé Angolország inyére lenne. Oroszország ugyan még nem nyilatkozott, de feltehetjük róla, hogy nem lesz nagy barátja az eszmének. A közép-európai unióból ki akarták zárni, ebbe meg maga nem lép be, mert teljes önállóságra törekszik, ugy mint Angolország és az Egyesült-Államok.

Ezt a tervet is, mint megannyi mást, melyek csak merő theóriából indulnak ki, eltemeti az idő forgása, — egy nagy kérdőjelet hagyva maga után.

Mi tehát a teendő? Mert hogy tenni kell valamit, hogy az eddig követett irányban tovább haladni nem lehet, azt mindenki hirdeti, még azok az országok is, melyek a gazdasági elzárkózás politikáját gyakorlatilag megvalósitják.

Arra a kérdésre tehát, hogy lehet-e oly vámpolitikát inaugurálni, mely az amerikai vámpolitikát ellensulyozni képes legyen, az a feleletünk, hogy igenis lehet, de nem a kontinentális államokkal egyesülten, mint egy szövetség alakjában, hanem minden állam külön-külön, mely gazdasági természetének leginkább megfelelne. Németország teszem azt szivesen beengedi a nyers terményeket, ha cserébe könnyebben iparczikkeket exportálhat az Egyesült-Államokba. Mi ezt már nem tehetjük. Mert nekünk semmi szükségünk az amerikai buzára, zsirra, szalonnára, husra. Mi éppen ezeknek a czikkeknek akarunk piaczot biztositani a belföldön és export-piaczot. Nekünk tehát egészen más politikát kell követnünk, mint Németországnak, vagy más államoknak.

A kereskedelmi szerződések megujitása előtt minél többször kell ezekkel a kérdésekkel foglalkoznunk, hogy egy kis

A „TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

Nyelvtanitásunk.*

Irta: **Alvinczy Sándor.**

A képzelhető legészszerübb tanitási módszerrel, a nyelvtanulásra szánt idő minden perczének legczélszerübb kiaknázása mellett az iskolázásnak javarészét a nyelvtanitás fogja lefoglalni.

Kérdezhetjük már most, vajjon az elért czél, t. i. a német, franczia, angol, latin nyelvek teljes ismerete, föléri-e a megtanulásukra forditott rengeteg fáradtságot? Az adott esetben igen. A négyféle idegen nyelv tanulása rendszeremben ugy van tervezve, hogy a fiu a rókáról két bőrt huzzon, a tulajdonképeni nyelvtanulással egyidejüleg elsajátithassa mindazt, mi őt lelkületben, képzettségen élite-lénynyé avathatja.

E kivételes tervezettel szemben, mely netovábbját czélozza annak, mit lehet testemésztő és lélekölő tulterhelés nélkül a nyelvtanitás terén elérni, a tizenkét esztendőre terjedő közép- és egyetemi tanulmányok folyamán, végérvényesen akarom tisztázni azt a kérdés: *Vajjon kelljen-e az átlagos tanult magyar embernek idegen nyelveket tudnia*? Ha igen, *miféle nyelveket*? Mi az az átlagos maximum mit nyelvtanitás terén a középiskola nyujthat, a menynyiben nyelvgyakorlat dolgában a tanulónak sem családi sem pedig társadalmi körére nem támaszkodhatik? Ha magában a középiskolában nem tetőzhetők be a szükséges nyelvtanulmányok, mennyiben illeszthetők azok kötelezően az egyetemi tanulmányok keretébe?

Boldog görögök! Ők beérhették saját anyanyelvükkel. Fölemelkedhettek a lelkiség legmagasabb szinvonalára a nélkül, hogy idegen irodalomra s más népekkel való érintkezére szorultak volna. A müvelt rómainak tudnia kellett görögül. Előnyös helyzetben volt az iskolázott ember mindaddig, mig a deákvilág tartott: az anyanyelv elhanyagolásával kizárólag a klaszszikus latin nyelvet és irodalmat kultiválták behatóan, e nyelv ismerete avatta az akkori tanulót képzett emberré s a czivilizált össznépek szellemi köztársaságának tagjává. Sok tekintetben ideálisnak nevezhető állapot volt ez.

A renaissance-szal a nyelvkérdés kezd komplikálttá válni. A középiskolákban beilleszti a görögöt lógósnak a latin mellé. Majd a nemzeti érzés érvényesülésével az anyanyelvek is jussukat követelik a tanulmányok sorában. XIV. Lajos idejében elfogadják a francziát a diplomáczia hivatalos s az előkelők társalgási nyelvének. A nem előkelők pedig mindig nagyobb számban utánozzák amazokat. Nálunk a »német módi«-val a német szó is terjedt. A tizenkilenczedik század elejétől a kulturában leginkább előrehaladott népek: a francziák, németek, angolok oly lázas tevékenységet fejtenek ki a szellemi élet minden terén, hogy az a tanult ember, ki a maga szakmájában s az általános szellemi vivmányok dolgában teljesen tájékozott igyekszik lenni, nem lehet már el e három modern nyelvnek ismerete nélkül. Mint divatos nyelv a franczia megszünt egyedül üdvezitő társalgási nyelv lenni: azok közül, kik csak egy modern nyelvet tanulnak, épannyian vannak az angolul vagy németül beszélők, mint akik a francziát tanulták. A közlekedési eszközök fejlődésével és olcsóságával a nemzetközi érintkezések óriási arányokat öltöttek s az ki az iskolában tanult latin és görög mellett, jól birja a magyart, angolt, németet, francziát, hiányosnak kezdi érezni nyelvismereteit, mert nem tud olaszul s legalább egy szláv nyelvet.

* * *

A nyelvkérdésnek e bábeli zürzavara közepette a hivatalos Paedagógia fejét vesztette, idegesen kipked-kapkod, ide is oda is, nem tudván mitévő legyen. Nálunk gymnasiumban, reálban négy-négy nyelvet tanitanak, néhol még egy ötödiket is. A tanitás kivétel nélkül *mindenütt eredménytelen*. Egy középiskolánkban sem tanulnak meg sem latinul, sem görögül, sem németül, sem francziául, de a mint a hivatalos jelentések ezt folyton panaszolják, *még magyarul sem*. A zagyvalékosan irt könyvekkel, meg a szószerinti szövegforditással, melynél a magyar géniuszt annyiféle kényszer-

* Részlet a főreáliskola idei értesitőjének programm-értekezéséből.

gazdasági közvéleményt teremtsünk, mely követelje mezőgazdasági érdekeink hathatós védelmét, nehogy ujból évekre ki legyünk szolgáltatva annak a rendszernek, mely a merkantilizmus javára adóztatta meg az országot.

A pénzügyminiszter a tisztviselők mozgalmáról.

Igen széles mederben megindult már az állami tisztviselők mozgalma helyzetük javitása, fizetésük emelése érdekében. Egyik-másik helyen a mozgalom jelentőségének emelése és a kivánalmak erősitésére olyan hangok emelkedtek, hogy ha a választásokig nem kapnak a tisztviselők biztositékot arra, hogy a jövő évben emeli a kormány a fizetéseket, a képviselőválasztásoknál az ellenzékkel szavaznak.

Erre a mozgalomra most megadta a legilletékesebb faktor: a pénzügyminiszter a választ.

Lukács László pénzügyminiszter körmöczbányára utazott, hogy megköszönje diszpolgárrá választását. Ez alkalommal az ottani állami tisztviselők is tisztelegtek nála. A tisztelgő küldöttségnek adott válaszában főként a fizetés emelés iránti mozgalommal foglalkozott.

A miniszter válasza a következő:

»Szivesen fogadom az állami tisztviselők küldöttségének megjelenését és igen köszönöm a bizalmat, mely a küldöttség vezetőinek szavaiban megnyilatkozott.

Részemről mindig abban a véleményben voltam, hogy a miniszter és a tisztviselők közötti viszonynak a bizalom és a kollegiálitás viszonyának kell lenni. Helyes az, ha a miniszter a tisztviselőkben a maga kollégáit és munkatársait látja, akiknél az állami föladatok megvalósitásában teljes odaadásra számithat. És viszont kivánom, hogy a tisztviselő a miniszterben nemcsak főnökét, hanem egyszersmind jóakaró barátját is lássa, aki hajlandó őt bajaiban segiteni. Csak ezen felfogás mellett lehet reményleni, hogy a tisztviselő nem szoritkozik kizárólag csakis kötelessége teljesitésére, hanem, hogy magát a nagy állami gépezet egyik lényeges alkatrészének érezve, egész munka erejével és teljes odaadással fog segitségére lenni miniszterének a nagy állami föladatok megoldásában.

De mert ilyennek tekintettem és kivánom a jövőre is tekinteni e viszonyt, csak a legmélyebb sajnálattal szemlélhetem a tisztviselők egy részének ama mozgalmát, mely e viszonyt lényegéből kiforgatja, az annyira szükséges bizalmat kormány és tisztviselők között megingatja s mig egy részről sértő a kormányra nézve, addig nemcsak hogy hasznára nincs a tisztviselőknek, de végeredményében minden valószinüség szerint azoknak csak hátrányára fog szolgálni.

E mozgalom, mely sztrájkszerü szövetkezés és a közeledő képviselőválasztások esélyeinek fölhasználása által akarja czélját elérni, sértő a kormányra nézve azért, mert ugy tünteti föl a helyzetet, mintha kényszereszközök alkalmazásával kellene a kormányt a tisztviselők iránti kötelességeinek teljesitésére szoritani. Pedig, hogy ez a föltevés mi jogosultsággal sem bir, bizonyitja nemcsak az 1893. évi IV. t.-cz. megalkotása, mely törvény végrehajtása csak a legutóbbi időben lett befejezve és egészben véve nem kevesebb mint évi 10 millió koronával terhelte meg az állam költségvetését a tisztviselők javára; — de bizonyitják az évi költségvetések is, amelyeknek mindegyikében történnek, az előbbitől eltérve, különböző intézkedések a tisztviselők helyzetének javitására, mint pl. a magasabb fokozatu állások szaporitása, az előmeneteli viszonyok javitása végett. Ezenkivül is folyton foglalkozik a kormány a tisztviselők anyagi helyzetének javitásával és társadalmi állásának emelésével; természetes azonban, hogy a kormánynak egyidejüleg más, nem kevésbbé fontos föladatokra is figyelemmel kell lennie.

Annak igazolásául, hogy a mozgalom ugy, ahogy megindult és vezettetik, magukra a tisztviselőkre nézve sem fog üdvös eredményekre vezetni, talán elégséges arra hivatkoznom, hogy mig egyrészről a bizalmatlanság elemét viszi be a kormány és a tisztviselők közötti viszonyba, addig másrészről igen sok irányban nem vezethet egyébre, mint kellemetlen kiábrándulásra és keserves csalódásra.

Azok, akik a legmagasabb követeléseket állitják fel minden irányban a tisztviselők érdekében, megfeledkeznek arról, hogy az állami altisztek és szolgák helyzete ugyanannyira, vagy talán nagyobb mértékben szorul javitásra és hogy a fizetéseknek, lakpénzeknek és egyidejüleg a nyugdijaknak és mindennemü ellátásoknak fokozása a szó szoros értelmében elviselhetetlen terheket róna az adózó polgárokra.

Azok tehát, akik mindezeket a követeléseket, mint sürgősen megvalósitandókat állitják föl a nélkül, hogy még csak leghalványabb sejtelmével birnának is annak, hogy a kitüzött czélok mily módon volnának elérhetők azok vagy önmagukat ámitják, vagy ami ennél sokkal rosszabb, ámitanak másokat.

A kormány valamint eddig tette, ugy ezután is állandóan foglalkozik a tisztviselők helyzetének javitásával. Teszi is ezt fokozatosan, a fennforgó viszonyokhoz képest oly mérvben, amint azt magasabb czélok koczkáztatása nélkül teheti. Arra azonban nem vállalkozhatik, hogy a tisztviselőket éles ellentétbe juttassa a társadalom többi adófizető osztályaival, ami szükségképen bekövetkeznék abban az esetben, ha a kormány oly czélból, hogy az imént befejezett fizetésrendezési akcziót ujból az egész vonalon megindithassa, az adófizető polgárok áldozatkészségét adóemelések által lenne kénytelen igénybe venni.

Nem kétkelkedem, hogy ez a mozgalom helyesebb, egészségesebb és ugy a kormány tekintélye, mint a tisztviselők érdekeinek megfelelőbb mederbe fog tereltetni, mihelyt bekövetkezik az az időpont, amelyben a tisztviselők azon része is megnyilatkozhatik, mely eddig e mozgalomtól magát távol tartotta.«

A megsértett Varus.

Humoros szinész-epizódot mond el Esquier Charles a »Revue Hebdomadaire«-ban. Thiron, a Comédie Francaise hires müvésze, egy alkalommal kis fürdőhelyen keresett üdülést. Két hónapot akart tölteni a szinháztól távol, teljes nyugalomban. A fürdőhelyen egy régi tanuló társával találkozott, aki ott szinészkedett.

— Testvér, — jelentette Thironnak, — holnap lesz a jutalomjátékom. S ha te igaz testvér lennél, akkor tudod mit tennél?

— Mit?

— Közremüködnél. Ezt nem szabad viszszautasitanod, Thiron, meg kell tenned ezt a szolgálatot régi barátodnak. Ha a te neved ott lesz a szinházi czédulákon, bizonyos a telt ház. Ugy-e, megteszed?

— Meteszem. De azzal a feltétellel, hogy a szerep rövid lesz, a szinlapokon pedig az én nevem szerepeljen kizárólag.

— Jó, hát játszd a Varust. Két strófa az egész.

— Mondd el.

zubbonyba erőszakolják, ezzel ***tönkresilányiljják az ifjaknak ép magyar nyelvérzékét.*** A tagadhatatlan kudarcz némi leleplezésére kitalálták az afféle jeiszókat, hogy középiskolában nem a beszélés, hanem iziésnemesitő, jellemképző olvasmányok kedvéért tanitják a nyelveket, főkép pedig grammatizálásért, mert ez lenne a legkitünőbb észfejlesztő gyakorlat.

Akármit tartsunk is a latin-ellenes mozgalomról, annyi bizonyos, hogy gyermekeink gyermekei s azok gyermekei is fognak még latinul tanulni, ha egyetemre akarnak menni. Nyelvet kétféle szempontból tanulhatunk: azért, hogy ama nyelven irt irodalmi vagy tudományos müveket megérthessünk vagy hogy azon a nyelven beszélhessünk is, hogy tudjunk érintkezni olyan olasz, holland, svéd, norvég, orosz és más nemzetbeli tanult emberekkel, kik sem németül, sem francziául, sem pedig angolul nem tudnak.

Isten a megmondhatója, hogy hányféle kongresszus tereli össze évente a kontinens különféle országaiból a tanult embereknek ezreit. E nemzetközi érintkezések esztendőről-esztendőre bensőbbekké lesznek és egymás könnyebb megértése czéljából általános e körökben az óhaj, hogy állapodjanak meg valamelyik nyelvben, melyet tanácskozásaikban, jegyzőkönyvek és értesitések szerkesztésében kizárólag használnának, de mivel a mutatkozó tünetek után itélve sem a franczia, sem az angol, sem a német nyelv nem nyerhetné el a szavazatok többségét, nem lehetetlen, hogy a kongresszusjáró tanult emberek egy napon nagyot gondolnak és a ***latin nyelvet visszahelyezik régi jogaiba.*** Qui vivra verra! Annyi azonban bizonyos, hogyha a latin nyelvet beláthatlan hosszu időkön át még tanitani kell a gymnasiumokban, hát tanitsuk és tanuljuk ugy, hogy annak valami kézzelfogható hasznát vehessük.

A görög nyelvet nálunk félig kiküszöbölték a gymnasiumból. Elérkezett az ideje, hogy végkép az egyetemen, a héber, arabs, szanszkrit tanszékei mellett, az őt illető diszhelyen lássuk megvonulni. Teljes értékükben tudom a görög nyelv mellett fölhozott mérveket mérlegelni, de a szükségesebb tudnivalóktól nem juthat már számára agyvelőnkben a legkisebb helyecske sem és ha a hivatalos Paedagogia még sem meri elejteni, ez a czélirányos tanitásnak csak rovására lehet. Hiába kinálják valakinek a legszebb portékát, ha nincs rávaló pénze. A görög nyelv megtanulására semmiképen sem szakithatunk elegendő időt a tanitási tervezetben. Nincs tudomásom egyetlen tanulóról sem, ki csak hozzávetőleg is megtanulta volna középiskolában a görög nyelvet. De nem is tanitják azért, hogy az ifjak megtanuljanak görögül, hanem egyedül a grammatizálásnak már emlitett állitólagos észfejlesztő theoriája szent nevében.

* * *

Rusztikus elmaradottságunkból, jogász-kanász valónkból mi magyarok, csak ugy bontakozhatunk ki, ha előrehaladott kulturával biró népekkel törekszünk lelki bensőségbe jutni. Az orosz ifjak már egy század óta tömegesen lepik el a kontinens nevezetesebb szellemi központjait, leginkább pedig Párist. Mint az igazhitü mohamedán, ki életében 33-szor óhajt Mekkába zarándokolni, ugy az előkelő oroszoknak vagy a tanult embereknek nagy része is mutathat fel hasonló reccordot, a mi a gyakran ismétlődő huzamosb tartózkodást illeti olyan helyeken, hol ők a legmüveltebb népek élite-lényeivel érintkezhetnek. Jellemző fényt vet az érintkezések mélyebb és erősebb természetére az a körülmény, hogy ritkaság számba megyen az, ha valamely elhalálozott kiváló franczia, német, angol iró, müvész. tudós, politikus, államférfi hagyatékában nem találnak nagy számban oroszoktól eredő leveleket, melyek az elhalálozotthoz füzött szoros lelki kötelékekről tanuskodnak.

Ugyancsak ebből a viszonyból erednek a gyakori házasságok orosz férfi és müvelt idegen nők vagy orosz nők és nagymüveltségü idegen férfiak között. Mindennek eredménye az, hogy az oroszok irodalom és tudomány terén versenyre kelnek a legrégibb kulturával biró nemzetekkel s a fehér czár nagy birodalmának félreesőbb helyein is olyan müvelt körökre akadunk, akárcsak valamely párisi szalónban. Ezek a vivmányok pedig egyszerüen arra a tényre vezethetők vissza, hogy az oroszok szeretnek és tudnak is nyelveket tanulni. Mivel sem tehetném nyilvánvalóbbá a

— A mese a következő: Rómát legyürték. A konzul, az imperátor, liktorai közepette ül. Én játszom a konzult. Most előlép Varus, a hadsereg tribunja, aki Róma vereségét okozta. Megdöbbenve állva marad, amikor engem, biráját meglátja. Meghajtja homlokát a kétségbeesés sulya alatt és én igy szólok hozzá: »Varus, mit csináltál légióimmal?« S Varus, zokogástól fojtott hangon válaszolja: »Oh Cäzár, szétszórtam őket a földön. Megfutamodtak, mint az esti szél elől a füst.« Ez az egész.

— Jó, jó, csakhogy én nem értek hozzá, mert tragédiákban sohasem játszottam.

— Az nem baj.

— No jó, minthogy ugy látszik, hogy tényleg együtt járiunk a konzervatóriumba, hát elfogadom.

Elérkezett az előadás napja. A jegyek mind elfogytak. A közönség türelmetlenül lesi a hires Thiron megjelenését. Mint katonai tribun lép fel és zajos tetszés fogadja.

— Varus, — szól hozzá a konzul, — hová tetted légióimat?

Varus nagyot néz. Elfelejtette a szerepét. Néma megvetés a válasza.

— Varus, — ismétli türelmetlenül a konzul, — hová tetted légióimat? — (S halkan odasugja:) Hát válaszolj! (Halkan): Oh, Cäzár, szétszórtam őket a földön.

— Mit mondasz?

A konzul ismét kérdve, de most már haragosan és keményen összeránczolja fekete festékkel bekent vastag szemöldökeit:

— Varus, hová tetted légióimat?

Ekkor Varus-Thiron megsértődött arczczal, mint aki ilyen formákhoz nincs hozzászokva, válaszolja:

— Ha udvariasan meg fogod kérdezni, akkor megmondom, hogy hová tettem őket. De mig ily goromba a hangod, juszt se felelek.

A közönség harsány kaczagába tört ki és az est meg volt mentve.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Jul. 11. Városi közgyülés.

* **Mentő-tanfolyam Nagyváradon.** Emlitettük már, hogy a budapesti mentő-egyesület e hét végén, szombaton, vasárnap és hétfőn három napra terjedő mentő-tanfolyamot rendez Nagyváradon. A tanfolyam czélja az, hogy az egyes ipartelepek, gyárak, vállalatok kiküldöttei és az érdeklődők a legszükségesebb első segély nyujtását elsajátitsák és baleseteknél addig is, mig orvos érkezik, segélyt nyujtani képesek legyenek. A tanfolyam megtartását a kereskedelmi és iparkamarában tervezték, azonban *Mezey* Mihály tüzoltó főparancsnok óhajára, a tanfolyamot a tüzoltó őrtanyában tartják meg, hogy azon a városi tüzoltók is részt vehessenek. A tüzoltó-egylet parancsnokságának ugyanis már korábbi eszméje, hogy a tüzoltó-egylet a mentést is a müködési körébe vonja. Ez a legjobb alkalom, hogy addig is, mig a városi tüzoltók alaposabb kiképzést nyerhetnek a mentés körüli eljárásból, alapot szerezzenek a pillanatnyi segélynyujtásra. Azon igazságból kifolyólag, hogy mindenkit érhet baleset, igen óhajtandó, hogy minél számosabban vegyenek részt a mentő-tanfolyamon, amelyre nem kell előre jelentkezni. A tanfolyamra vonatkozólag a kereskedelmi és iparkamara a következő értesitést adta ki:

Van szerencsénk az érdekelteket értesiteni, hogy a dr. *Aczél* Károly orvos ur által folyó hó 13, 14, 15-ikén megtartandó mentő-tanfolyami előadások nem mint a felhivásban közölve volt, a kamara gyüléstermében, hanem a városi tüzoltóőrtanyán fog a kitüzött időben, d. u. 1-től 2 óráig megtartatni. Nagyvárad, 1901. julius hó 10. Az iparfelügyelőség nevében: *Pozsonyi* László, ker. iparfelügyelő. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara nevében: *Janky* József, elnök. Dr. *Sarkadi* Lajos, titkár.

* **Palota a szinház mellett.** A Szigligetiszinház és diszletraktára mellett levő üres telken még ez évben diszes két emeletes palota fog emelkedni. *Sztarill* Ferencz fiatal jóhirü épitész vette meg a területet s két emeletes palotát épittet. Az épitést már megkezdték.

* **Kinevezés.** A m. kir. pénzügyminiszter *Hrubisko* Antal trencséni adóhivatali gyakornokot a székelyhidi m. királyi adóhivatalhoz ideiglenes minőségü adótisztté nevezte ki.

* **Mennyibe kerülnek a községi iskolák.** A nagyváradi községi iskolák államositásának kérdésével kapcsolatban sok szó esett arról, hogy mily összegbe kerülnek évenként a város által fenntartott összes községi iskolák. A tanács tegnapi ülésén előterjesztették a községi iskolák 1901/902. tanévi költségvetését s e szerint a szükséglet 126.030 korona, a fedezet 58.485 korona s igy a hiány 67,544 korona a mely összeg az államsegélyből és a város egyéb jövedelmeiből fedezendő. A tanerők szaporitásának kérdését nem tárgyalta a tanács, mert a költségvetés csak két nappal ezelőtt érkezett be a városhoz. A költségvetést ilyen értelemben terjeszti a tanács a mai közgyülés elé.

* **Ügyészségi megbizott.** Az igazságügyminiszter ifj. *Dávidházy* János margittai járási szolgabirót a nagyváradi királyi ügyészség kerületébe ügyészségi megbizottul rendelte ki.

* **Bihari fiuk a közigazgatási tanfolyamon.** A debreczeni közigazgatási tanfolyamon most folynak a vizsgálatok. Az eddigi vizsgálatok elég jól sikerültek. Az összes biharmegyei vizsgások keresztül mentek. Még negyvennégy hallgató vizsgálata van hátra s valószinüleg vagy három napot igénybe fog venni. Dégenfeld főispánt *Ábrahám* László tiszti főügyész helyettesiti.

* **Vad Dél-Afrika.** Ez a neve annak a 300 személyből álló társulatnak, mely jelenleg Bécsben tartja föltünést keltő előadásait s a mely még e hónap folyamán Budapestre is ellátogat. A tagok között vannak transzváli és oránzsi búrok, kik részt vettek a háboruban, de mint lázitók angol fogságba jutottak s ezáltal kényszeritve voltak hazájukat elhagyni, továbbá mátábéle és zul ukáfferek stb. A társulat, mely 90 lovat, öszvért, ökröt visz magával, két óra hosszat tartó előadást rendez, melyben bemutatja a dél-afrikai életet és szokásokat, ugyszintén élethü képekben mutat be jeleneteket a transzváli háboruból.

* **Térzene.** A 37. József ezred zenekara ma, csütörtökön délután 6 órától 7-ig a Schlauch-téren játszik.

---

nyelvtanulás kérdésének ránk magyarokra való nagy jelentőségét.

* * *

Magyar szempontból a nyelvtanulás kérdése igy állitható föl: vagy el akarjuk magunkat szigetelni eddigi rusztikus elmaradottságukban és akkor semmi szükségünk arra, hogy idegen nyelveket tanuljunk, vagy pedig lelki közösségbe akarunk jutni a többi müvelt népekkel és akkor beszélnünk kell azok nyelveit és pedig jól. A felvilágosult embereknek alig lehetnek már e tekintetben eltérő nézeteik. A kiemelt szempont nyilvánvalóvá teszi, hogy itt csakis a német angol, franczia nyelvek tanitásáról lehet szó. Mind a hármat csak kivételes kedvező körülmények között lehet jól megtanulni. Ezért nem is illeszthetők egymás mellett, mint kötelező tantárgyak a középiskolai tanitás keretébe. Az átlagos értelmü és szorgalmu ifju kedvező körülmények között sem tudna annyi nyelvvel megküzdeni a latinon és a magyaron kivül meg akkor sem, ha a reálban a nem kötelező latint mellőzné.

Kulturális és gyakorlati tekintetekből melyiket tanitsuk első, melyiket második, melyiket harmadik sorban? Elméletben legüdvösebb lenne, ha a középiskolák egyik részében csak a németet, másik részében csak a francziát, harmadik részében csakis az angolt tanitanók, és pedig nagyon behatón. Hanem a német nyelv speciális jelentőségénél fogva ez a tervezet nálunk kivihetetlen. Számolnunk kell viszont a magyart általánosan jellemző ***ellenszenvvel minden iránt, a mi német.*** Mig a német szinészcsapatok már Párisba is járhatnak vendégszerepelni s a kiválóan soviniszta nép lelkesen megtapsolja őket, Budapesten késznek forradalmat csinálni, ha a legkitünőbb berlini szinésztársaságok akarnak itt német kulturát hirdetni. Könnyen hajlandók vagyunk hazaárulónak bélyegezni azt, ki Bécsben épp oly otthonosan érzi magát, mint idehaza. A lelki bensőség pedig csak a társadalmi bensőségnek lehet folyamánya.

A szóban forgó kérdés eldöntésénél nem szabad figyelmen kivül hagynunk egy másik fontossággal biró ténykörülményt. Bécs ugyanis nem tartozik a németek elsőrendü kulturális góczpontjai közzé: nem ott találjuk a legkiválóbb irókat, müvészeket, tudósokat, gondolkodókat, politikusokat, államférfiakat. Nincs is erősebben lüktető szellemi élete. Bécsnek közeli földrajzi fekvése nem tekinthető tehát döntő érvnek e tárgyban. A nyomós gyakorlati tekintetek a következők: minden tanult embernek katonáskodnia kell, tisztté csak ugy nevezik ki, ha tud németül; két millió német élvén köztünk, mert alig képzelhető olyan városka, hol többen ne tudnának németül, ennek jó megtanulására és folytonos gyakorlására legtöbb könnyüségünk és alkalmatosságunk van, mig született angol nyelvmesterre például Budapesten kivül a nagyobb vidéki városokban is alig tehetünk szert.

Ugy áll a dolog, hogy gyakorlati tekintetekből nem nélkülözhetjük ugyan a németet, kényszerüségből sokan meg is tanulják, de arra már csak kivételesen gondolnak, hogy e nyelvismeret révén a német kultura kiválóbb tényezőivel, társadalmi és lelki intimitásba jussanak. A német kultura iránti ellenszenv olyan mély gyökeret vert az átlagos magyar ember lelkében, hogy azok a hazai müvészek és irók, kiket német géniusz ihletett, azok a tudósok, kik német felfogással irnak, hidegen hagyják őt. Ez a nemzeti ösztönné vált elfogultság a németekkel szemben, főoka lelki elmaradottságunknak, fő akadálya annak, hogy a müvelődés nálunk egyhamar általánosabb lendületet nyerhetne.

* * *

Számolva a körülményekkel és viszonyokkal szükségképen kultiválnunk kell iskoláinkban a német mellett még egy másik kulturnyelvet; a francziát vagy az angolt. A németet inkább gyakorlati czélokból, a francziát meg az angolt gyakorlati és müvelődési tekintetekből. Ez szerfelett komplikálttá teszi ugyan a nyelvtanitás kérdését, de a nehézségek nem leküzdhetlenek. Hasonló helyzetben vannak a lengyelek. Az orosz nyelv tudása nélkül ők sem álláshoz nem jutnak, sem a gyakorlati életben nem boldogulhatnak. Mivelődési szempontból azonban a francziát fogadták el általánosabb társalgási nyelvül.

Százharmincz éve, hogy a lengyelek megszüntek államilag létezni, a müvelt emberiség

* **Tanfolyam orvosok részére.** A budapesti tudomány egyetem orvosi facultásán az iskola orvosi és egészségtan tanári curzus f. évi szeptember 15-től deczember 15-ig fog tartani. A cursusra végzett orvostudorok jelentkezhetnek — s csak a mennyiben ezek a minimális számot, 20-at meg nem haladnák — esetleg szigorló orvosok is felvétetnek. Az orvoskari dékánhoz czimzett kérvények, melyeken a név és lakás pontosan feltüntetendő, f. évi szeptember 1-ig bezárólag adhatók be az orvoskari dékáni hivatalban. Budapest, 1901. julius hó 8-án. Dr. *Bókay* Árpád s. k. e. i. Dékán.

* **Számtisztek mozgalma.** Tegnap került a tanács elé a nagyváradi számtisztek fizetésfelemelés iránti kérelme. ***Véleményezés végett kiadták a főszámvevőnek***, aki mosolyogva fogadta e határozatot. Ezzel talán a kérvény sorsa is el van döntve. Rá irják majd, hogy fedezet hiányában a kérelem nem teljesithető. Legalább igy vettük ki a hangulatból, pedig hát nagyon megfontolandó a terjedelmes beadvány tartalma. Nem lehet az elől csak ugy, egy mosolygással elzárkózni. Ha mindenre tudnak fedezetet kimutatni, annál inkább megvárhatják azt a számtisztek, akik igen sokat dolgoznak a város érdekében s akik legnevetségesebben vannak javadalmazva. Nagyon helyesnek találjuk *Komlóssy* József tanácsos ajánlatát, hogy ha a fizetést nem lehet emelni, hát ***adjanak korpótlékot***. Akármi módon, de valahogy segiteni kell a számtisztek helyzetén. Annyira nem lehet ***még*** szegény a város, hogy elzárkózzanak ez indokolt kérelem teljesitésétől.

* **Lányi Géza elutazása.** Lányi Géza, a kitünő népdal szerző, ki müvészetével jelenleg a nagyváradi közönséget szórakoztatja, pár nap mulva társulatával átrándul Debreczenbe, hol a Bika szálloda udvarkertjében fog játszani. Kétségtelen, hogy bübájos nótáit nagy közönség fogja meghalgatni.

* **A sebeshajtás dija.** Bérkocsisaink igen gyakran minden dij elnyerésének a reménye nélkül olyan versenyeket rendeznek az utczán a futtatásból, hogy a járókelők alig tudnak előlük menekülni. A rendőrség azonban ugy látszik, nem nagyon gyönyörködik a bérkocsisok ezen kedvtelésén s néhányat érzékenyen megbüntetett a sebeshajtásért. A tanács a büntetéseket helybenhagyta s a derék sportférfiak most ülhetnek 3—5 napig, ki milyen rekordot ért el a futtatásban.

* **Kidobott pénz.** Az állami főreáliskola környékének rendezése már régen kisért. A gyermekek különösen télen, alig tudnak a nagy sártól az iskolához jutni. A számitásokból azonban olyan nagy összeg jött ki a végleges rendezés költségeül, hogy megijedt a tanács is tőle, annálinkább, mert ez idő szerint nincsen erre fedezet. Hanem gondoltak egyet s a városi mérnöki hivatal készitett egy ideiglenes rendezési tervezetet, amely minden ideiglenes állapot mellett is tizezreket nyel el. A városi tanács el is rendelte ezen ideiglenes rendezés elkészitését. Ez pedig nem lesz más, mint kidobott pénz. A körözsparti oldalon a Csarnoktól a Sonnenwirt házig homok járdát készitenek koczka-kő szegélylyel, vagyis olyan marad a járda, mint most. Ha véglegesen nem rendezhetik ezt a járdát, jobb ha ugy hagyják, legalább megmarad a pénz. Ez az ut nem is oly borzasztó s nem is itt a hiba. Hanem a Nagyhidtól nem lehetett megközeliteni az iskolákat. Ezt készittesse el a város még az őszi rossz idők előtt s akkor a jobb időkig ideiglenesen meg lesz oldva a kérdés s nem dobunk ki hasztalanul ezreket.

* **Különös szobrok.** Olaszország egyik városában egy szobrot állitottak fel, melynek belsejében egy tartányban cseppfolyós szénsav van elhelyezve. A szénsav rendkivül lassu kipárolgása a szobrot környékező levegőt annyira megrontotta, hogy az könnyü hó alakjában teljesen befedi a szobor felületét. Az érdekes látvány mindig nagy közönséget vonz a szobor köré. Ezen alkalomból néhány különös szobrot emlitünk fel. Szentpétervárott 1877-ben II. Sándor czárnak egy igen sikerült szobrot készitettek el hóból. A hószobor három hónapig volt kiállitva. Belgrádban néhány évvel ezelőtt ugyancsak hóból egy lovat és egy rajta ülő dragonyos katonát faragtak. A hószobor, melyet egy előkelő müvész készitett, négy hétig volt közszemlére kitéve. A bibliai Loth sóbálványáról mindenki olvasott. Van ezenkivül most is egy só-szobor és pedig Krakóban a Kosciusko só-szobra, melyet ezelőtt 30 évvel készitették. A szobrot, mely 7.50 méter magas üveg alatt tartják.

* **Egy derék tisztviselő halála.** Részvéttel értesülünk egy derék aggastyán: *Takácsy* János nyugalmazott városi adópénztárnok haláláról. Az elhunyt derék öreg ur hosszu évtizedekig szolgálta odaadó buzgalommal Nagyvárad városát. Alig volt ember Nagyváradon, aki nem ösmerte a ritka pontosságu tisztviselőt, aki hivatalos állásában előzékeny jómodoru ember volt. Temetése holnap délután lesz. A családi gyászjelentés a következő:

Alulirottak fájdalomtól megtört szivvel tudatják a legjobb édesapának, apósnak, testvérnek szerető rokonnak ***Takácsy*** János, nagyvárad város nyug. pénztárosának élete 83-ik évében. f. é. julius hó 10-én, d. e. 8 órakor rövid szenvedés után történt csendes elhunytát. A drága halott földi maradványai Kőfaragó-utcza 853. sz. lakásáról f. évi julius hó 12-én d. u. 3 órakor fognak a g. kel. egyház szertartása szerint az ujvárosi g. kel. temetőben örök nyugalomra tétetni. Nagyvárad, 1901. julius 10. Áldás és béke lengjen feledhetetlen drága halottunk emlékén. Takácsy György testvére, Takácsy Alexandrin férj. Hofmann Henrikné, Betta, Helén, Sándor, Elvira, Irma gyermekei. Hofmann Henrik cs. kir. őrnagy veje.

* **Kis katonák sorozása.** Tegnap irtuk, hogy a hadapródiskoláknál megüresedett Nagyvárad város két alapitványi helyére csupán egy pályázó jelentkezett: *Ragány* János főszámvevő, aki Dezső fiának fölvételét kérte. Igy a másik hely pályázó nélkül maradt volna. Tegnap azonban ujabb három pályázó jelentkezett. *Rátkay* József községi iskolai tanitó kéri József nevü fiának, özv. *Angyalffy* Aristidesné Ferencz fiának és *Lázár* Márton kir. alügyész Ödön nevü fiának ajánlását a megüresedett alapitványi helyekre. — A városi tanács tegnap délután hosszasabban foglalkozott a kérvényekkel s elhatározta, hogy az egyik alapitványi helyre első sorban *Ragány* Dezső ajánlását, másodsorban *Angyalffy* Ferencz ajánlását; — a második alapitványi helyre első sorban *Rátkay* József ajánlását, másodsorban *Lázár* Ödön ajánlását javasolja a mai közgyülésnek. Angyalffy Ferencz és Lázár Ödön már meghaladták a megkivánt életkort s igy csak korengedélylyel vehetők fel a hadapródiskolákba.

* **Furcsa hirdetés.** A londoni »Morning-Post«-ban a napokban a következő hirdetés jelent meg:

Bérbeadó egy kastély, mely magas sziklán épülve, az Atlanti Oczeán partjának egyik legromantikusabb és legveszélyesebb pontján fekszik, a Halál Péter nevü sziklával átellenben. Gyakori hajótörések, számos hulla, 3 szalon, 7 más szoba, modern kényelemmel berendezve. Bér hetenként 10 guinea. Czim stb.

A kastélyból még csak két-három kisértet hiányzik, hogy a regényesség teljes legyen. De a környéken heverő hullákból ezek is könnyen beszerezhetők.

* **Diákzavargás Nápolyban.** Nápolyból jelentik, hogy az ottani egyetemen tegnap komoly zavargások voltak. Ugyanis az egyik vizsgálóbizottságban D'Antona szenátor orvoskari professzor elnökölt, a kit annak idején gondatlanságból előidézett emberhalál miatt vád alá helyeztek, de azután felmentettek. Mihelyt a vizsgálóbizottság tagjai, élükön D'Antona szenátorral a teremben megjelentek, a hallgatók éktelen zsivajt csaptak, az ablakokat betörték és a székeket és padokat összezuzták. Később a tüntetés általános verekedésre fajult, ugy hogy a rendőrség D'Antona tanárt csak nagy nehezen menthette ki veszélyes helyzetéből.

* **Hosszu életü franczia miniszterium.** A franczia lapok kiemelik, hogy a mostani Waldeck-Rousseau miniszterium a harmadik köztársaság leghosszabb életü miniszteriuma. A jelenlegi miniszterium ugyanis már több mint két éve van hivatalban és Franciaországban, a hol a miniszteriumok átlagos élethossza hat hónap, ez szokatlan dolog, ugy hogy a sajtó hosszasabban foglalkozik különös jelenségeivel és okaival.

---

szellemi életében azonban ők ma is szerepet játszó tényezők.

A »Quo vadis?« szerzőjének, ***Sinkiewicznek*** regényeit lefordiják minden nyelvre, francziára is. Nem ugyan ugy, mint *Jókait*, kinek néhány regényét De Gerando Antonia lefordította saját költségére lenyomatta 200 példányban és ingyen elküldötte kiválóbb francziáknak, kik, mint erről többnél meggyőződést szereztem, föl sem vágták a könyveket. A lengyeleknek több iróját fordiják francziára és közülök nem egynek müvei sok kiadásban kelnek el, azokat olvassák és beszélgetnek róluk. A divatba jött mindenféle tudományos kongresszusokon, hol mi magyarok rendszerint távollétünkkel tündöklünk, vagy ha kivételesen van is ott valaki, a fogyatékos nyelvismeret miatt hallgató szerepre van kárhoztatva, a lengyelek az ilyen összejöveteleken előnyösen ismert alakok, épugy, mint asszonyaik a finomabb nemzetközi társaságokban. Ezt a szellemi kiválóságokat a lengyelek kizárólag annak köszönik, hogy ők több mint egy század óta annyira kultiválják a franczia nyelvet, hogy segélyével egymásra ható lelki vonatkozásokba jutottak az emberiség legmüveltebb nemzetével.

Más népeknél az udvar és arisztokraczia szokta valamely nyelvet és a nyelvvel az illető nemzet müveltségét divatba hozni. Nekünk nincs lelki életünkre csak némiképen is ható nemzeti udvarunk. Az arisztokraczia vagy egyáltalában nem bontakozott ki a jogász-kanász jellegből, vagy ha igen, akkor ***sem német, sem francsia hanem specziális osztrák müveltséggel*** bir, mi főuraink eme részét a képzelhető legnagyobb ellentétbe helyezi a középosztálylyal, mely az osztrákok miatt még a német kulturát is gyülöli. Nálunk nyilvánvalóan az iskolából kell kiindulnia annak a mozgalomnak, mely a franczia nyelvvel a franczia müveltséget divatba hozza. Hasonló fölfogás indithatta kulturügyeink vezetőit arra, hogy a gymnasium kivételével minden középiskolában, valamint a felsőbb leányiskolákban is kötelezővé tegyék a franczia nyelv tanulását.

A tanulmányi rendszert betetőzné a franczia főiskoláknak köteles látogatása vagy a tanulmányok folyamán, vagy pedig azok végeztével. De ha melléktekintetekből, főkép pedig a középosztály szegénysége miatt gyakorlati nehézségek merülnének föl a franczia főiskolák látogatásának általánosabb kötelezettsége ellen, bizonyos kedvezésekkel nagy lendületet adhatna a kormány egy olyan mozgalomnak, hogy tehetségesebb s képzettebb ifjaink nagyobb számban keressék föl a külföldi s főképen a franczia egyetemeket. Például kimondanák, hogy a ki tanulmányai befejeztével két évet külföldi egyetemen, vagy tanulmányuton töltött, állami szolgálatba lépés esetében ez az idő szolgálatban töltöttnek fog tekintetni, a középiskolai tanár azonfelül három évi helyetteskedés helyett már egy év mulva rendes tanárnak neveztetnék ki; a szolgálat egyéb ágaiban is előléptetési kedvezmények biztosittatnának.

* **Kirabolt templom**. Vakmerő betörés történt a mult héten Izsép községben, ahol az ottani római katholikus templomot kirabolták. Elvittek egy értékes aranykelyhet és egy szentségtartót, mind a kettőt Mária Terésia korából valónak tartják, a melyeket annak idején a község földesura ajándékozott a templomnak. Eddig a dolog közönséges betörés szinben tünt föl s ilyennek vélte a csendőrség is, mely a betörőket nyomozta, de mindeddig eredmény nélkül. A hét elején azonban váratlan fordulat állott be a betörés ügyében. Vasárnap délután ugyanis Sipos Mihály harangozónak a fia, Antal széles jókedvében megfeledkezett magáról s nagyban költekezett, hordatta a bort s nagy bankókkal fizetett. A többi legényeknek feltünt Sipos költekezése s csakhamar találgatni kezdték, honnan van ennek a szegény legénynek annyi pénze? Másnap már a csendőrök fülébe is eljutott Sipos költekezésének a hire s vallatóra fogták annál is inkább, mert az a gyanu merült föl, hogy ő volt a templomrabló. Sipos a csendőrök előtt a következő vallomást tette: A mult héten két uri külsejü ember volt a községi korcsmában. Ezek egyike megszóllitotta az utczán, hogy szeretne vele beszélni és behivta a korcsmába. Ott elmondta, hogy ők hallották, hogy a templom áldozókelyhe és a szentségtartója nagyon szép, ők szeretnék azt lerajzolni, hozza el nekik egy napra, adnak 20 forintot. O nem akarta ezt tenni, de mindég nagyobb összeget igértek s végre megállapodtak 50 forintban. Még éjjel elvitte nekik a két tárgyat azzal a kikötéssel, hogy másnap éjjel visszaviszi. A pénzt megkapta, de még azon éjjel a két ember elszökött s magukkal vitték a kelyhet és a szentségtartót is. Ez volt a fiatal Sipos vallomása s most a két uri külsejü csalót keresi a csendőrség, kik tényleg megfordultak a községben s az ottani korcsmában voltak megszállva. Sipost a csendőrség letartóztatta és az ismeretlen csalók kideritésére a nyomozást folytatják.

* **Erdekes számok**. A központi statisztikai hivatal május hónapi kimutatásából vesszük az alábbi statisztikát:

A magyar korona országaiban 1901. május hónapjában született 60.466 gyermek, halva 1215. Hét évesnél fiatalabb korban 16.748-an, hét évesnél idősebb korban 21.531-en haltak meg; a halálozások összes száma 40.279. A népesség természetes szaporodása tehát 20.187. Csupán a magyar anyaország népesedését tekintve látjuk, hogy május hónapjában 4411 el több a szaporodás, mint a mult év ugyanez időszakában. Májusban 84 olyan község volt, a melyben a halálozás a születést több mint 5-el multa felül; ezek közt 6 olyan község volt, amelyben egy születés sem fordult elő, a halálozás száma pedig 6—12 közt váltakozik.

Május hónapban 17.976 házasságot kötöttek a magyar birodalomban, a mely számból Horvát-Szlavonországra 1669 jut. Csupán a magyar anyaországban kötött 16.307 házasságot tekintve konstatálhatjuk, hogy nagyobb a szám, mint a tavaly májusi házasságoké (13.641) A vármegyék közül aránylag Abauj-Torna vármegyében kötötték a legtöbb házasságot, a legkevesebbet Besztercze-Naszód vármegyében. Városaink közül a házasságkötés dolgában Pozsonyé az elsőség, a hol 70 házasságot kötöttek, mig az utolsó helyet, 16—16 házasságkötéssel, Fiume és Zombor foglalja el. Magyarországon májusban 1774 vegyes házasságot kötöttek. A keresztény-zsidó házasság száma 36, mely számból 24 esetben keresztény vőlegény vett el zsidó lányt. Május hónapban a szorosan vett Magyarországon (Fiuméval) 9919 utlevelet adtak ki. Ebből a belügyminiszter 9854-et, a király személye körüli miniszter 56-ot, a fiumei kormányzó 9-et engedélyezett. Az utlevél tulajdonosainak összesen 1008 utitársuk volt.

A legtöbb utlevelet Szeben (1119), Brassó (994), Zemplén (811), Háromszék (585), Nagy-Küküllő (469), Csik (429), Szepes (419), Ung (396), Fogaras (358), Bács-Bodrog (335), Sáros (279), Abauj-Torna (277), Gömör (227), Máramaros (189), Szolnok-Doboka (179), Krassó-Szörény (179), Bereg (176), Torontál (169), Alsó-Fehér (157), Kis-Küküllő (154), Udvarhely (135), Temes (127), Szabolcs (104), vármegyéből és Budapestről (218) kérték.

Az utlevelek legnagyobb része Romániába (3475), Amerikába (3237) és Európába (3083) szól. A Horvát-Szlavonországban kiadott utlevelek száma 3006 volt.

* **Szerencsétlenség a Tátrában**. Szomoru leletre bukkant hétfőn reggel Szurmik Antal Likavka községi erdőőr. Nevezett ugyanis hétfőn hajnalban a rendes czirkálást végezte, a mikor egy kiálló tömb tövében egy uri ruhába öltözött összeroncsolt emberi holttestre bukkant. A mint az erdőőr ott magában azon tanakodott, hogy mi módon juthatott oda a holttest, nem messzire tőle egy bokron ruhafoszlányokat pillantott meg. Ennek nyomán tovább kutatva egy mélyedésben egy másik embert pillantott meg, aki véres fejjel feküdt a szikla mélyedésben. Az erdőőr erről a felfedezésről azonnal értesitette az előljáróságot, honnan a biró és jegyző a körorvossal kiment a helyszinre s miután megállapitották, hogy a két ember a hegyről történt lezuhanás következtében lelte halálát, a holtakat beszállitották a községházához s erről értesitették a csendőrséget is, mely a két ember személyazonosságának megállapitása végett a nyomozást megejtette. A nyomozás során kiderült, hogy vasárnap reggel két 25—28 évesnek látszó fiatal ember érkezett Rutka felől a vonattal és Teplán szálltak le és egy ottani korcsmában szobát nyittattak maguknak, hol uti málháikat hátrahagyva délfelé átrándultak a sueski fürdőbe, onnan pedig délután elmentek a hegyek közé. Aznap délután nagy zivatar volt a hegyek közt s valószinüleg ez ott érte őket s ez okozta a szerencsétlenségüket. A hatóságilag fölbontott uti málhákban talált iratokból megállapitották, hogy az egyik Liendenfeld Adolf, a másik Schmör Jenő. Mind a kettő Bécsből jött s ott egy pénzintézetnél voltak alkalmazva. A szomoru esetről a szolgabiróság táviratilag értesitette a bécsi pénzintézetet, hogy onnan értesitsék az illetők hozzátartozóit. Még aznap érkezett távirat a szolgabirósághoz, melyben a két fiatal ember szülei arra kérik a hatóságot, hogy megérkezésükig ne temesse el a halottakat.

* **Halálozás**. Részvéttel vettük a következő gyászjelentést:

Alulirottak mély fájdalommal tudatják a legjobb hitves, anya, testvér és rokonnak Osváth Gyuláné, szül. Nagy Eszternek folyó hó 10-én reggel 7 órakor élete 60-ik évében boldog házassága 43-ik évében hosszas szenvedés után történt elhunytát, a megboldogult földi maradványai folyó hó 11-én d. u. 4 órakor fog lakásánál az ev. ref. egyház szertartása szerinti ima után a kismarjai sirkertbe örök nyugalomra tétetni. Kismarja, 1901. julius hó 10-én. Béke poraira! Osváth Gyula férje, Osváth Géza nejével Szabó Etelkával, Osváth Lajos nejével Farkas Mariskával, Osváth Kálmán nejével Nádudvary Ilonával, Osváth Eszter férjével Hollósy Gyulával, Osváth Gizella férjével Bátory Istvánnal, Osváth Jenő gyermekei. Osváth Ilona, Osváth Zoltán, Osváth István, Osváth Etelka, Osváth Árpád, Osváth Juliánna Osváth Tibor, Osváth Kálmán, Osváth Aranka, Hollósy István, Hollósy Gizella, Bátory Gizella, Bátory István unokái. Nagy Lajos testvére. Osváth Pál, dr. Osváth Albert sógorai.

IRODALOM.

Magyarok Vasárnapja. Messze távolból jött fecskét van alkalmunk üdvözölni. Az éjszak-amerikai magyar katholikusok pezsgő életének örvendetes tanusága ez a változatosan, szellemesen összeállitott lap. Már czimfelirata érdekesen jellemzi amerikai véreink hazafiságát és vallásosságát: a kereszt van középen, tőle jobbra a magyar, balra az amerikai czimer, fölöttük Szent István koronája. Tartalma változatos, érdekes. Első lapján Szüz Máriába helyezi bizalmát, hogy törekvéseiben sikert fog aratni. Hoz azután részletes politikai hireket az egész világról, különösen pedig Magyarországról, megemlékezik még a Pázmány-Egyesület nagyváradi gyüléséről is. Közöl verseket, novellákat, van benne élczlap szerü rész is, sőt még azonfelül két melléklet: egyik Magyarországi Szent Erzsébet hirnöke, másik *Kincs* István regénye, a Bosszú, melyet a lap folytatásokban könyvalakban hoz. Minden sorát a kitünő lapnak magyaros, hazafias és vallásos szellem lengi át, ugy hogy a vállalatot bizonyára az egész amerikai magyarság lelkesedéssel fogja felkarolni. Szerkesztője Hoilósy Károly áldozár, megjelen Clevelandben. Előfizetési ára egy évre 2 dollár 50 cent.

MULATSAG.

A kath. legényegylet nyári mulatsága.

Pompás mulatságnak igérkezik a kath. legényegylet vasárnapi nyári tánczestélye.

A Dőry-sziget e czélból pompás sima tánczhelyiséggé lett planirozva, melyet körül a tóparton fáklyák és 100 lámpion fog rózsaszinben megvilágitani. A sziget tudvalevőleg teljesen zárt helyet képez s sétányaival valóban a legszebb hely ilyen kedélyes nyári mulatsághoz.

A buzgó rendezőség házilag gondoskodik hideg ételekről, borról és sörről.

A megnyitó ének, zene és humoros szavalati részekből áll.

A mulatságra vonatkozólag vettük a következő meghivót:

A nagyváradi katholikus legényegylet rendes tagjai 1901. julius 14-én, a Dőry-szigeten (Városliget) az egyleti ház javára ***zártkörü nyári tánczvigalmat*** rendez. Belépti-dij: személy-jegy 1 korona, család-jegy 3 korona. Kezdete fél 8 órakor. Jegyek előre válthatók az egylet helyiségében (N.-Teleky-utcza.) Kérjük a hölgyeket egyszerü ruhában megjelenni. Ételekről és italokról gondoskodva lesz. A tánczot humoros programm előzi meg. A meghivó kivánatra előmutatandó. Kedvezőtlen idő esetén a mulatság jul. 21. lesz megtartva.

Dr. Vucskics Gyula elnök, dr. Szolnok Jenő titkár, Pálffy Béla igazgató, Kugler Albert alelnök, Széles Lajos pénztárnok, Morvay Vilibáld biz. elnök, Nyirati Antal I. dékán, Papp Ferencz II. dékán, Tóth Lajos főkönyvtárnok, ifj. Barza József főrendező, Brabecz Ferencz, Beer József, Fröhlich György, Henn Károly, Kádár János, Kauczil István, Kendrella János, Nemes Ferencz, Rottensteiner István, Sikli József, Veress János, Vinkler Gusztáv vigalmi bizottsági tagok.

Rendezőség: Barza Károly, Beidblech Gyula, Barna Károly, Góga András, Kauczil Lipót, Lőrinczy Gyula, Mihályi Béla, Papp Gyula, Rácz János, Rogoz Rezső, Szabó Jenő, Szeley Pál.

MÜVESZET.

Lányi Géza estéi. A budapesti Népszinház hirneves czimbalommüvésze *Lányi* Géza kellemes dalestélyeket rendez naponkint a »Bazár« vendéglő nyári kertjében. Szebbnélszebb kurucz nóták, dalok s a müvész czimbalom játéka töltik be az élvezetes müsort. Ma este az ***utolsó előadás*** lesz már, azért is, a ki még eddig nem hallgatta meg a Lányi gyönyörü szép müvészi játékát, figyelmébe ajánljuk a nagy müvész mai utolsó estélyét.

Igazságszolgáltatás.

—

Agyonlőtte a fiát. Toje Lőrincz sitervölgyi lakos nemrég véletlenségből fegyverével fiát agyonlőtte. Gondatlanságból okozott emberölés vádja miatt tegnap a nagyváradi kir. törvényszék elé került Toja. *Nagy* József kir. törvényszéki biró elnöklete alatt tartották meg a tárgyalást. *Toje* Lőrincz vallomásában előadta, hogy őt semmi mulasztás nem terheli. A tanuk kihallgatása, valamint a vádbeszéd után a kir. törvényszék sem szándékosságot, sem gondolatlanságot nem látott fennforogni s igy a vádlottat a vád és következményei alól felmentette.

NYILTTÉR.*

—

Kivonatos másolat.

Miután Balogh Döme ur Iga Miklósra hivatkozott, és vallomását ellenem felhasználni próbálta, kénytelen vagyok ezen hivatolt vallomást leszállitani egész értéktelenségéig. Ezen igen jellemző esetből is láthatja ki-ki, hogy mennyit ér a Balogh Döme ur vádaskodása.

Jegyzőkönyv. Felvétetett Nagyvárad város polgármesteri hivatalánál 1899. augusztus hó 20-án Iga Miklós kihallgatása alkalmával. Jelen voltak alulirottak stb. stb. Folytatólag felvétetett ugyanezon időben és helyen Iga Miklós vallomásáról. Jelen voltak alulirottak. Iga Miklós még megemliteni kivánja, hogy a központi szolgabirói hivatalnál történt jegyzőkönyvi kihallgatása alkalmával Balogh Döme jelen volt és mondta be a jegyzőkönyvbe a vámfelügyelő ur nevét, mert én a vámfelügyelőt sem látásból nem ösmerem, sem a nevét nem tudtam. Kmf. Iga Miklós k+v., Istvánffy István aljegyző, Csillag Sándor jkvvezető, ugy is mint Iga Miklós névirója.

Ezzel végeztem.

Beczkay Arthur.

* E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

REGÈNY-CSARNOK.

A SANDASZEMÜ.

Irta: **Lucien Biart.**

Franciából: **K—ő.**

18.

— Tudod, hogy mennyire szerettem Tlaolit, ki karján hordott még mint kis gyermeket, meg aztán nem vagyok legidősebb fiának keresztanyja? Hagyjuk meg a családot a kunyhóban s fizessük az özvegynek férje napszámát, mintha még élne.

— Nem szükséges, Nahualt gondoskodik testvére gyermekeiről.

— Akkor hát fizessünk Nahualtnak dupla napszámot.

— Abba már nem megyek bele, mert akkor hetenként legalább ötször berugna a sárga földig. Ne félj semmit, én vigyázni fogok, hogy az özvegy és gyermekei semmiben se szenvedjenek hiányt.

— Mikor temetik a szerencsétlent?

— Mihelyt az ixhuatlancillói bíróság a kihallgatást elvégezte.

A munkások egy egyházi énekbe kezdtek, azután csoportokra oszolva elszéledtek a mezőkön.

— Ideje lesz már lefeküdni, mondá don Estevan Micaela felé fordulva.

— Még nem, atyám, előbb lemegyek a faluba, megigértem, hogy misét mondatok Tlaoliért.

Ezalatt felszolgálták a reggeli csokoládét, mely minden mexicóinak első eledele. Közben a két barát megvitatta a büntény részleteit. Alvarez gyanuja a meszticzre esett, de csak ritkán használnak bosszujok kielégitésére a kénél magasabb fegyvert. Tlaolit mindnyájan nagyon sajnálták, mert kitünő munkás és megbizható ember volt.

Reggeli után Estevan kilovagolt, Alvarez pedig visszatért a gyászos kunyhóba s fogadta a birót, ki irnokával megérkezett. Kihallgatta a tanukat s jegyzőkönyvbe vette a gyanusitott meszticz személyleirását, kiről különben megtudták, hogy a gyilkosság éjjelén eltünt Orizavából. Egy óra mulva Tlaolit eltemették. Másnap az özvegy visszaköltözött a kunyhóba.

IV.

Vasárnap reggel a kápolna kis harangja teljes erővel megszólalt. A kreol munkások himzett ingeikkel s kék szövet nadrágjukkal, ezüstcsattos fátyollal körülcsavart kalapjukkal lefőzték az indiánok fényüzését. Fiatal meszticznők rövid szoknyájukban mutogatták formás lábacskáikat és selyem czipőjüket. Az indiánok nem versenyezhettek a többiekkel, csak szép testalkatásukkal, csillogó, nagy szemeikkel s elefántcsont fehér fogaikkal.

A tanya hatalmas udvara, mely most vásártérhez hasonlitott, szokatlanul élénk képet nyujtott. Az ünnepi ruhájuk daczára esztelen s ügyetlen munkások eladogatták s kicserélték terményeiket, miket lakhelyük környékén termeltek, saját készitményü szöveteiket, saját nevelésü malaczaikat és aprómarhájukat. Egy orizavai házaló is felütötte a tanyáját s árult rézkészereket, szalagokat, czérnát, szent képeket, késeket, ollókat, tüket. Arult olyan dolgokat is, a minek nem volt keletje, pld. tintát, tollat, papirost. A vidám házaló tréfás ötleteivel maga köré csalta a vevők egész seregét.

— Kisasszony, kiáltott a házaló egy fiatal meszticzleánynak, van nekem a kegyed számára szép selyem szalagom és fülbevalóim franczia aranyból. Becsületemre, éppen a kegyed számára szőtték. Mária! szólt egy indiánnőhöz, neked szükséged van ilyen veres selyemzsinórra, hogy hajadat feldiszitsd vele. Nézd ezt az angol czérnát, mely nem szakad el soha .... Ne féljen közelebb jönni, fiatal uram; ne legyek az anyám fia, ha ön nem vőlegény! Tudom, hogy gyürüre van szüksége; van nekem olyan, a melyik egyenesen Rómából jött és még a szépségét is felülmulja az a kitünő tulajdonsága, hogy a ki ezt adja, azt nem lehet soha elfelejteni. Kinek tetszik gyöngy nyakék mindenféle szinben? Az orizavai főbiró felesége sem hord különbet, én árulok először ilyent . . . Istenemre, ha meg nem vakultam, ez itt a legszebb leány, a kit valaha láttam. Az önök helyén, uraim én megvenném neki ezt a gyönyörü aranyozott fésüt. Ettől még szebben csillogna hollófekete haja.

Hála kimeríthetlen szóbőségének, a derék házaló minden kirakott holmit rá tudott tukmálni a közönségre.

Egyszerre egy felbocsátott röppentyü jelezte, hogy a lelkész már a szoros utat elhagyta és a harang ujra megszólalt. Az öreg plebános, ki harmincz évvel azelőtt a kápolnát fölszentelte, megjelent don Estevan kiséretében a lépcsőházban. Ugyanakkor egy fiatal lovas vágtatott az udvarra; Valariano volt. Micaela odament és kezet csókolt a plebánosnak; fekete köpenyege, mely elbájolóan vette körül szép arczát, félig elfedte kék selyem ruháját. Vőlegényét üdvözölte egy könnyed főhajlitással.

— Mily szép! szólt a fiatal ember Alvarez felé fordulva, ki mosolygott a nélkül, hogy felelt volna.

(Folyt köv.)

Levél Dél-Afrikából.

A Frankf. Gen. Anz. egy Dél-Afrikában lakó német ember levelét közli. A levél természetesen a háboruval foglalkozik és érdekes dolgokat mond el a búrokról, a kiknek győzelmet jósol.

A levél a többi közt ezt mondja:

Huszonegy évvel ezelőtt telepedtem le a szabadállamban. De hét hónappal ezelőtt hirtelen magához hivatott a mi városkánk angol helyőrségének parancsnoka és azt mondta, hogy idegennek látszom, nem fog ártani egy kis levegőváltozás és megkérdezte tőlem, hová akarok menni: Ceylonba-e vagy Európába? Ez elég érthető volt. Tehát kiutasitottak. A családot bizzam az Istenre, azután menjek . . . Higyjenek egy öreg afrikandernek: Angolország nem igázhatja le a búrokat! Én mondom ezt, miután másfél évig láttam a háborut és a mit mondok, be is bizonyitom . . . A britek mindent elpusztitanak. A szabadállamot fölgyujtotta, a gabonát elpusztitotta, a marhát elhajtotta; ha az angol sereg magát és a búrokat az angol adófizető polgár pénzével nem élelmezné, akkor már most éhinség volna a városban. De ez nem teszi tönkre a parasztot. A marhavész és a sáskajárás hozzászoktatta ahhoz, hogy százával hulljon el a marha és elpusztuljon a vetés. Megingathatatlan bizalommal azt mondja: ez Isten akarata — és a következő évben előlről kezdi a munkát. E mellett nincs is nagyon rossz sora, de természetesen kevéssel is beéri. Láttam összerongyolt angol katonát egészen lesoványodott lovon, ellenben a búrnak jó a ruhája, a lova pedig egészen kigömbölyödik a hájtól. Hogyan akarják hát a britek a búrt legyőzni? A búr koromsötét éjjelen egész könnyüséggel lovagol hatvan angol mérföldet; egész kommandók egy éjjelen megtettek már száztiz angol mérföldet. Majd itt vannak, majd ott és az angolok idegesek lesznek, de sikerük nincs. A búrok az ellenséges golyótól már régen nem félnek. A golyó még leghumánusabb valami. Egy ismerősömnek a tüdejét járta át a golyó, de most jó egészségben él; egy másik barátom most is harczol, holott a szemét és a fülét járta át a golyó. A legrosszabb dolog a betegség és ez ellen mintha be volna oltva a búr, mig a britek tömegével pusztulnak el. Csodálkoztam, milyen edzettek még azok a búrok is, a kik nem farmokon élnek, hanem akadémiai hivatást töltenek be. Igen, mert a szabadság élteti valamennyit. A legutóbbi hónapokban még tizenegy éves gyermekeket is láttam a búr őrjáratoknál. Ilyen népet nem tud legyőzni az angol!

TAVIRATOK.

—

Thoroczkay főispán védekezése.

Budapest, julius 10 (Saj. tud. táv.) Thoroczkay Viktor báró, a volt hódmezővásárhelyi főispán, aki ellen a »Hódmezővásárhely« czimü lap kompromittáló leveleket közölt, nyilatkozatot adott ki, a melyben kijelenti, hogy a két levél apokrif s azok terjesztői ellen bünvádi panaszt tett.

A pestis.

London, julius 10. Hivatalosan jelentik, hogy a mult héten Hongkongban 47 pestises megbetegedés fordult elő 46 halálesettel.

A búr háboru.

London, julius 10. A hivatalos lap Kitchenernek e hó 8-án kelt terjedelmes jelentését közli a márczius óta végzett hadmüveletekről. A jelentés azt mondja egyebek között: A Fokföldre benyomult búrok egyebeken kivül kétségtelenül a gyarmati csapatok soraiból is kaptak ujonczpótlékot. A lakosságnak nagy része mindig bőven ellátta őket élelemmel, sőt azonkivül idejekorán hirt adott nekik üldöző csapataink mozdulatairól.

Ez a két körülmény nagyon hasznukra vált a búroknak. Nemrég egy kis nyugtalanság mutatkozott Fokföld legszélső északnyugati részében, a hol időről-időre ellenséges csapatok nyugtalanitották őrségeinket. Eddig azonban az ott állomásozó csapatok teljesen meg tudták tartani állásaikat és meg tudták akadályozni az ellenségnek Fokföld belsejébe való előnyomulását. (M. T. I.)

Fejérváry uj diszpolgársága.

Temesvár, jul. 10. (Saj. tud. táv.) *Fejérváry* Géza báró honvédelmi minisztert Temesvár városa diszpolgárává választotta.

Az aratási ünnepek felujitása.

Budapest, julius 10. (Saj. tud. táv.) *Darányi* Ignácz miniszter leiratot küldött minden gazdasági egyletnek, a melyben örömét fejezi ki a felett, hogy a régi aratási ünnepet sok gazda feleleveniti. Felhivja a gazdasági egyleteket, hogy a maguk részéről is hassanak közre e szép szokás felujitására, és közöljék vele a gazdák neveit, a kik aratási ünnepeket rendeztek.

A spanyol kamara elnökének lemondása.

Madrid, julius 10. A kamara tegnapi ülésén Verga de Armijo elnök megköszönte az iránta kifejezett bizalmat, de egyuttal kijelentette, hogy fentartja lemondását, mert az elnöki székben való megmaradása szakadást idézhetne elő a szabadelvü pártban. A kamara sajnálkozásának kifejezésével vette tudomásul ezt a nyilatkozatot.

Munkások verekedése.

Madrid, julius 10. A sevillai prefektus azt táviratozta, hogy ott a szrájkoló és dolgozni akaró munkások között véres verekedésre került a dolog, a melyben egy embert megöltek. A zavargás okozói ellen meginditották az eljárást.

Visszautasitott elnökség.

Budapest, julius 10. (Saját tud. táv.) Olmützből telegrafálják, hogy Wetter von der Linie gróf a képviselőház alelnöke visszautasitotta a morvaországi német katholikus gyülés elnökségét.

KOZGAZDASAG.

Az aratók ünnepe.

Irta: **Weingärtner Andor.**

Az aratás nemcsak a legjelentékenyebb, de a legörvendetesebb mezőgazdasági munkát képezi a gazdaság körében. A gazda évi munkájának, fáradozásának gyümölcsét szedi le ekkor a termő földről, hogy azt értékesitve, mezőgazdasági munkájával járó kiadásait fedezze s az élet fentartásához szükséges jövedelmet magának biztositsa.

A sok fáradság és munka mellett mennyi minden veszélylyel kell megküzdeni a gazdának mig idáig jut s azért méltán nevezhetjük az aratást a gazdák ünnepének, a midőn a gazda is, a munkás is hálát ad a Mindenhatónak, hogy elérhette azt, miszerint évi jövedelmét, kenyerét magának megszerezhette.

Mig a többi gazdasági munkát a gazdaságokban évi, hónapos cselédek teljesitik, addig az aratást rendszerint külön e czélra szerződtetett munkások végzik.

Alig van olyan gazdaság, hol nem volnának meg a rendes arató munkások, akik évről-évre egy gazdához szegődnek, hogy a legjelentékenyebb mezőgazdasági munkát ugy a gazda mint a maguk javára teljesitsék.

Még a városi lakóknak is feltünik az aratási mozgalom, mert hiszen a munkások ugy mennek az aratásra, mintha a lakodalomba mennének. A munkásokat vivő szekerek elé befogott lovak vagy ökrök fel vannak pántlikázva, a szekereken ülő munkások dalolnak, vagy pedig a szekérközepén ülő öreg munkás csapatvezető elbeszéléseit hallgatják, ki elmondogatja, hogy mennyivel szebb volt régebben az aratás, midőn a gazda az aratás befejezése alkalmával vendégül látta a munkásait s azokkal együtt ünnepet ült a legjelentékenyebb gazdasági munka szerencsés elvégzése alkalmából.

Bizony szépek is azok az arató ünnepélyek, csak hogy most már ritka helyt lehet azt tapasztalni, pedig az aratási ünnep számbavehető költséget nem képez s ezen régi szokást nem is azért hagyták el gazdáink, mintha az költséges lett volna, hanem azért, mert lassanként elmosódott az ünnepély czéljának tudata.

Az együttes ünnepiés helyett legtöbb gazda a munkásoknak készpénzben vagy természetben ráadásul most is ad annyit, amennyibe az ünnepség kerülne. Az ilyen adomány rideg kiosztása azonban nem pótolja az érintkezésnek azt a közvetlenségét, mely a munkás megbecsültetésének jele s nem pótolja azt a patriarchalis sziveslátást, mely oly nagy hatással van a munkás kedély világára s a mely közelebb hozza a sziveket egymáshoz.

S azért az igen tisztelt gazda közönséghez azzal a kéréssel fordulok, miszerint éppen ugy mint régente most is rendezzenek az aratás befejezése után arató ünnepeket, miáltal nemsak a munkás hüségét, ragaszkodását fokozzák, hanem a szorgalmas munka szeretetének érzelmeit istápolják a munkások körében.

Végül felkérem az igen tisztelt gazda közönségét, hogy a kik arató ünnepélyt rendeztek, annak megtörténtéről engem értesitsenek.

Nagyváradi hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradi piaczon 1901. julius hó 9-ik napján tartott vásárban eladott termesztmények és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 1 l.——13.50. Kétszeres buza 12.60—12.30. Rozs 12.80—12.40. Arpa 12.—— 9.20. Zab 13.40.—13.—. Tengeri: 10.60.—10.30. Borsó 36.—. Lencse 42.—. Bab 15.70. Köleskása 25.—. Burgonya 5.70. 100 kiló lángliszt 26.—. zsemlyeliszt 25.50. fehérkenyér liszt 24.50, barnakenyér liszt 22.—. széna fuvarral 4.60, szalma 1.20 Szalonna 100.—, 6 kiló zsup-szalma —20, 150 dkg alom-szalma —14. 1 köbm. bükkfa 6.40, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.84 Lámpaolaj —.80. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.80. Pálinka —.72, Szilva-pálinka 1.80, Szesz 2.—. 1 mm. kősó 21.50, nyers fagyu —.48. olvaszt. fagyu 72—, szapan 48.—, mosott birka gyapju —.—.—. magyar gyapju —.—.—. Egy hektoliter óbor 66.—, uj bor 54.—, mész 2.30, kemény faszén 3.20, puha faszén 3.— kendermag 22.—. köles —.— repcze 23.—, dió 54.—, mogyoró—.—, aszalt szilva —.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalona 1.28, sertéshus — 96, juh-hus 68, veres hagyma 12, fog hagyma 36, bors 2.20, paprika 2.40, barnakenyér 20. Egy liter. kőolaj 44, mm. bükönv —.—, 1 mm. luczernamag —.—. 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi ——.

Marha ártáblázat 1901. julius hó 9-ről. Egy pár első rendü jármas ökör 670—770, egy pár másodrendü jármas ökör 560—660, egy pár harmadrendü jármas ökör 280—550, 1 drb fejős tehén 110—250. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 180—250. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 130—190, 2 drb. veres borju 24—48, 1 drb. fél éves borju 34—50, 1 drb egy éves borju 46—80, két éves borju 75—2[illegible]0. 1 drb hizott sertés 80—140, 3 pár fél éves 27—32, 1 pár egy éves sertés [illegible]—54, 1 pár két éves sertés 64—130. 1 drb igás ló 180—260, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36. 1 pár bojubőr 10—22, 1 pár lóbőr 10—20.

Forgalmi kimutatás 1901. évi julius hó 9-ről. Tiszta buza körülbelül 500 hltr, kétszeres buza 120 hltr, rozs 300 hltr, árpa 200 hki. zab 140 hltr, tengeri 300 hltr, burgonya 150 hltr. Lábas jószágok: Hizott sertés mintegy 75 drb, félhizott 114, sovány 79, süldő 310, malacz 350, hizott marha 10, jármas ökör 518, fejős tehén 230, borju 245, bivaly 26, juh és kecske 175, ló 301.

Régi anyag,

ugymint

tégla cserèp ablakok ès ajtók

eladó.

Bővebb értesitést ad a honvéd laktanya épitési vállalata.

Épitkezők és gazdák figyelmébe

ajánlom épitkezési- és gazdasági czikkekkel felszerelt raktáramat, a hol a *legelőnyösebb árak* mellett csakis *első rangu gyártmányok* szerezhetők be.

Telefon 67. Telefon 67.

Raktáron tartok

Épitkezők részére:

I-sö rendü Beocsini Román- és Portland-Cementet,
Valódi szagtalan tüzmentes Asphalt fedéllemezeket,
Elszigetelő lemezeket és elszigetelő anyagokat,
Kitünő menyezetnádfonatot,
Erdélyi szobrász- és alabastrom gipszet,
Carbolineumot- és Tinctoralt (fatelitésre),
Disztéglákat (nyers épitkezésekhez),
Római és Velenczei Cement mozaik lapokat,
Kőanyagcsöveket.

Nagyon olcsó árakban!

Gazdák részére:

Valódi orosz kaukázusi gépolajat (eredeti hordóban),
Valódi Oliva gépolajakat,
Henger- és Dynamo gépolajakat,
I-sö rendü Repcze olajat (égető olaj),
Kitünő Tovotte gépzsirt,
Kék uszó kocsikenőcsöt

Legolcsóbb petroleumforrás!

137—7—10

Krugstein Izidor utóda Rosenberg Izsó,

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utcza.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, julius 10.

Buza októberre	8.10
Buza áprilisra	—.—
Tengeri	5.16
Rozs okt.	6.88
Zab ápr.	6.36
Káposzta, repcze, aug.	—.—

Értéktőzsde.

Budapest, julius 10.

Osztrák hitel	664.75
Magyar hitel	668.—
Államvasut	655.—
Rimamurányi	446.50
Magyar jelzálog	447.25
Salgótarjáni	—.—
Wagon-kölcsön	—.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. julius 10-én.

Magyar aranyjáradék 4%	118.—
Magyar koronajáradék	93.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	120.25
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2½%	100.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	119.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	92.75
Italmérési jog megváltási kötvény	100.20
Horváth-szlavónföldtehermentési kötvény	93.50
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	173.50
Tiszszabályozásés szegedi sorsjegyek kölcsön	144.50
Osztrák járadék papirban	98.75
Osztrák járadék ezüstben	98.75
Osztrák járadék aranyban	117.60
Osztrák korona járadék	95.75
Osztrák államsorsjegyek	140.—
Osztrák magyar bank részvény	16.40
Magyar hitelbankrészvény	632.50
Osztrák hitelintézet részvény	633.50
Párisi vista	95.15
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.04
Németbirodalmi márka	117.47
London vista	239.60
20 márkás arany	23.48

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

ELSŐ NAGYVÁRADI MECHANIKAI

Telefon-szám 398. **GŐZMOSÓDA.** Telefon-szám 398.

A legujabb angol és amerikai gépekkel felszerelve **üzemét**

Kolozsvári-utcza 5. sz. gyártelepen megkezdte.

Elvállal minden minőségü **fehérnemü, kelengye és függönyök** teljes tisztitását (mosva és vasalva.)

A ruhanemüek a vállalat kocsiján hozatnak el és szállittatnak haza. A mosás tiszta ***vizvezetéki vizzel*** történik és a ruha rongálása, a gépek szerkezeténél fogva teljesen ki van zárva, minek meggyőződése czéljából a vállalat gyártelepén bárkit szivesen lát.

Vidékről érkező küldeményeket **3 napon belől szállit.** — Megrendelések telefon vagy levelező-lap utján történhetnek.

Első nagyváradi mechanikai gözmosóda.

144—8—10

Van szerencsénk a n. érdemü közönség szives tudomására adni, hogy az alant jegyzett czikkek **árait mélyen leszállitottuk és**

teljesen kiárusitjuk

u. m. Szines selyem kelmék, nyári női ruha szövetek, mosó zefir, batiszt, angol vászon és fehér batisztok.

Szövött áru kesztyük, gyermek- és fiu tricó ing, nadrág, netz ingek.

Tenis flanell és satin ingek, övek, sapkák és egyéb idény czikkeket.

Az összes raktáron levő napernyőket, blousokat és női fűzőket

minden elfogadható árban eladjuk.

Tisztelettel

Kunz József és társa czég,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

147—6—0

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apácza-utcza 3. szám.

Művek, folyóiratok, hirlapok, **vonalzatok,** gazdasági nyomtatványok, egyházi, községi és egyéb hivatalos nyomtatványok, körlevelek, levélboritékok.

Elvállal és készit: izléses kivitelben **mindennemü** **nyomdai munkákat** jutányos árak mellett. Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek, számlák, falragaszok, **báli meghivók,** tánczrendek, étlapok, **naptárak,** palaczkfeliratok, névjegyek, **gyászlapok** stb. a nyomdai szakba vágó nyomtatványok készitése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.